

Haziran / June 2024

Cilt/Volume: 8

Sayı/Issue: 1

ISSN: 2587-1706

Anadolu Öğretmen Dergisi
Anatolian Journal of Teacher

www.dergipark.org.tr/aod

DOI: 10.35346/aod.1435833

FİZİK ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DOYUMU VE MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Oğuzhan KANBUR¹, Prof. Dr. Yasin ÜNSAL²

¹ Fizik Öğretmeni, Altındağ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Ankara, Türkiye

oguz.2008@hotmail.com

² Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye

yunsal@gazi.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve farklılaşma durumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara İli, Altındağ İlçesinde görev yapan 64 fizik öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılan veriler, “Kişisel Bilgi Formu”, “Minnesota İş Doyum Ölçeği” ve “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesi ise istatistik yazılım programı yardımıyla iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada elde edilen verilerin betimsel istatistikleri incelenerek verilerin daha önceden belirlenmiş çeşitli değişkenler çerçevesinde normal dağılım gösterip göstermedikleri belirlenmiştir. İkinci aşamada ise verilerin normal dağılım gösterme ya da göstermeme durumlarına göre hipotezlere uygun parametrik ya da parametrik olmayan teknikler kullanılarak gerekli istatistiksel analizler yapılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda “Minnesota İş Doyum Ölçeği” ve “Maslach Tükenmişlik Envanteri” puanları arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu, iş doyumunun cinsiyet, yaş, mesleki hizmet süresi, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı, ek gelir sahibi olma durumu, kiracılık durumu, lisansüstü eğitim alma durumu, hizmet içi eğitim alma durumu, çalışılan okul sayısı, çalışılan okul türü, haftalık ders saati ve idari görev gibi bağımsız değişkenlere göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan fizik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik durumlarının kadınlarda erkeklere göre daha üst düzeyde olduğu, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik durumlarının lisansüstü eğitim almayan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde olduğu, yaş, mesleki hizmet süresi, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı, ek gelir sahibi olma durumu, kiracılık durumu, hizmet içi eğitim alma durumu, çalışılan okul sayısı, çalışılan okul türü, haftalık ders saati ve idari görev gibi bağımsız değişkenler açısından farklılaşmaya neden olmadığı sonuçları elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş doyum, mesleki tükenmişlik, fizik öğretmenleri.

* Bu araştırma, Prof. Dr. Yasin ÜNSAL danışmanlığında, Oğuzhan KANBUR tarafından hazırlanan “Fizik Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezine dayanmaktadır.

* Bu araştırmanın bir kısmı 17-19 Şubat 2020 tarihleri arasında Bolu’da düzenlenen Uluslararası Akademik Araştırmalar Kongresi’nde sunulmuş ve Tam Metin Bildiri Kitabında (ss.550-556) yayımlanmıştır.

INVESTIGATION OF JOB SATISFACTION AND BURNOUT LEVELS OF PHYSICS TEACHERS IN TERMS OF SOME DEMOGRAPHIC VARIABLES

ABSTRACT

In this study, it is aimed to analyze the relationship between job satisfaction and burnout levels of physics teachers and to evaluate differentiation situations in terms of various variables. The sample of the study is 64 physics teachers working in Altındağ in Ankara. The data used in the study were obtained by used “Personal Information Form”, “Minnesota Job Satisfaction Scale” and “Maslach Burnout Inventory”. The analysis of the data was carried out in two stages with the help of statistical software program. Descriptive statistics of the data obtained in the first stage were examined and it was determined whether the data showed normal distribution within the framework of various pre-determined variables. In the second stage, the necessary statistical analyzes were made by using parameters or nonparametric techniques that are compatible with the hypotheses according to whether the data show normal distribution or not. The results obtained showed that, there is a negative and weak relationship between points of “Minnesota Job Satisfaction Scale” and “Maslach Burnout Inventory”, job satisfaction, gender, age, professional service period, marital status, childbearing status, number of children, having additional income. It has been concluded that there is no difference in terms of independent variables such as the status, tenancy status, postgraduate education status, in-service training status, number of schools worked, type of school worked, weekly course hours and administrative duties. In addition, the burnout levels of the individuals participating in the study is higher than that of men, and the professional burnout status of the teachers who receive postgraduate education is higher than the teachers who do not receive postgraduate education, age, duration of professional service, marital status, childbearing status, number of children. It has also been obtained that there is no difference in terms of independent variables such as income status, tenancy status, in-service training status, number of schools worked, type of school worked, weekly course hours and administrative duties.

Keywords: Job satisfaction, burnout, physics teachers.

1. GİRİŞ

Günümüzde, çalışanların çalışma hayatlarında daha verimli olmalarının sağlanması amacıyla “iş doyumu” ve “tükenmişlik” üzerinde çeşitli araştırmalar (Ardıç ve Polatçı, 2008; Gündüz, 2005; Karakelle ve Canpolat, 2008; Okyay, 2009; Oruç, 2007; Peker, 2002) yapılmaktadır. İş doyumuna özellikle eğitim sistemi açısından bakıldığında zaman, konu daha da önemli bir hale gelmektedir; çünkü herhangi bir eğitim kurumunda iş doyumсуuzluğu ortaya çıktığında, işleyiş doğrudan etkilenerek bozulmakta ve ülkenin kalkınması ve geleceği olumsuz etkilenmektedir (Farber, 1984). Bundan dolayı, ortaya çıkabilecek iş doyumу sorunları sonucunda, toplum hayatında telafisi mümkün olmayan olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilir.

Son yıllarda iş hayatında çalışanlar arasında “iş doyumu” yanında popüler olan bir başka kavram ise “mesleki tükenmişlik” kavramıdır. Ergin (1992)’e göre mesleki tükenmişlik, insanlarla iç içe çalışmayı gerektiren mesleklerde, bireylerin işleri gereği çalıştıkları insanlara karşı olan duyarsızlıkları, duygusal yönden kendilerini tükenmiş hissetmeleri ve kişisel başarı ve yeterlik duygularında azalma şeklinde kendini gösteren bir sendrom olarak tanımlanmaktadır. Gündük ve arkadaşlarına (2005) göre, çalışanların %80’i iş yaşamlarının bir noktasında tükenmişlik sendromu ile karşı karşıya kalabilmekte; ancak bu durum birden bire

ortaya çıkmamakta, yavaş yavaş gelişmekte, bazı etmenlerle beslenerek kişinin ruhsal dengesini bozmakta, iş, aile ve sosyal yaşantısında önemli yoksunlukların yaşanmasına neden olabilmektedir” Araştırmalar tükenmişliğin eczacılık, asayiş, müfettişlik, hakemlik, antrenörlük, akademisyenlik ve öğretmenlik gibi insanlarla birebir iletişimin etkin olduğu birçok meslek alanı çalışanlarında daha çok ortaya çıktığını belirtmektedir (Arabacı ve ark, 2010; Ardıç ve Polatçı, 2008; Biber ve ark, 2010; Can ve ark, 2010; Çalgan ve ark, 2009; Gündüz, 2005; Karakelle ve Canpolat, 2008; Okyay, 2009; Oruç, 2007; Peker, 2002).

Öğretmenlik mesleği, belirli bir teknik ve bilimsel donanımın yanında farklı kesimlerle etkileşimi ve iletişimi gerektiren bir iştir. Öğretmenler, öğretim görevlerinin yanında veliler, öğrenciler ve yöneticilerle etkin bir iletişim ağı kurmayı gerektiren birçok rolü de üstlenmiş olurlar. Balay (2003), öğretmenlerin yılın yaklaşık 200 gününü sınıflarında geçirdiklerini, günde 1000’den fazla bireyler arası etkileşim yaşadıklarını, günde ortalama olarak 348 ile 395 arası soru sorduklarını ve zamanlarının %70’ini düzen sağlama, %30’unu soru sormaya harcadıklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerdeki tükenmişliğin, öğrenciler üzerinde çeşitli olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bunlar arasında; öğretmenlerin çocuklarla az iletişim kurması, onlara olumsuz davranış sergilemesi, az oranda dönüt (feedback) sağlaması ve öğrencileri motive etme ve cesaretlendirmede yetersiz kalması gibi davranışlar sayılabilmektedir (Farber, 1984).

1.1. Araştırmanın Önemi ve Problem Durumu

Alan yazında çeşitli meslek gruplarında çalışanların iş doyumu ve mesleki tükenmişlik durumlarını inceleyen çok fazla sayıda akademik çalışma (Arabacı ve Akar, 2010; Ardıç ve Polatçı, 2008; Baycan, 1985; Biber vd., 2010; Bilgiç, 1998; Çalgan vd., 2009; Erbil ve Bostan, 2004; Güdük vd., 2005; Güner, 2007; Kılıç, 2008; Okyay, 2009; Oruç, 2007; Seçer, 2011) bulunmakta ve özellikle insanlarla sürekli iç içe olmayı gerektiren mesleklerdeki iş doyumu ve mesleki tükenmişlik konuları ile ilgili araştırmalar günden güne artmaktadır. İş doyumu ve mesleki tükenmişlik üzerinde öğretmenlerle yapılan çalışmalara bakıldığında ise fen bilimleri, matematik, özel eğitim, sınıf eğitimi, müzik öğretmenliği gibi branşlarda görev yapan öğretmenlerle çeşitli araştırmalar (Adıgüzel, 2010; Amasralı, 2016; Avşaroğlu ve arkadaşları, 2005; Çokluk, 1999; Demir, 2001; Gençay, 2007; İnandık, 2010) yapılmış olmasına rağmen, fizik öğretmenleriyle bu tür bir çalışmanın yapılmamış olması, bu araştırmanın önemini ve çıkış noktasını oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Ankara ili, Altındağ ilçesinde bulunan devlet ortaöğretim okullarında çalışan fizik öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek ve aralarındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır.

1.3. Hipotezler

Araştırmanın amacı ve problem durumu doğrultusunda kurulan hipotezler aşağıda sıralanmıştır:

H1. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H2. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H3. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H4. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında hizmet süresi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H5. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H6. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çocuk sahibi olma değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H7. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H8. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında ek gelir değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H9. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında kiracılık değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H10. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında lisansüstü eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H11. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında hizmet içi eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H12. Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çalıştıkları okul sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H13. Fizik öğretmenlerin iş doyum ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çalıştıkları okul türü değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H14. Fizik öğretmenlerin iş doyum ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında haftalık ders saati değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H15. Fizik öğretmenlerin iş doyum ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında idari görev değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel tarama modellerinden ilişkisel tarama desenine uygun olarak planlanıp gerçekleştirilmiştir. Karasar (2010: 77) tarafından; “Geçmişte var olan ya da halen süren bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir model” olarak tanımlanan betimsel tarama modelleri; tekil tarama, ilişkisel tarama ve nedensel karşılaştırma gibi farklı yöntemlerle gerçekleştirilmektedir (Büyüköztürk vd., 2015: 15-16). İlişkisel tarama desenleri, iki veya daha çok değişkenin arasındaki değişimi ve bu değişimin derecesini ortaya koyan araştırma desenleridir (Karasar, 2010: 81). Diğer bir ifade ile bu desen, birden çok değişken arasındaki ilişki, ilişkinin gücü ve aralarındaki neden–sonuç ilişkisini korelasyon ve regresyon gibi güçlü istatistiksel teknikler kullanarak ve hiçbir değişkeni etkilemeden ortaya koymaktadır (Balcı, 2013: 260; Büyüköztürk vd., 2015: 184).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara İli Altındağ İlçesindeki devlet okullarında görev yapan toplamda 70 fizik öğretmenin, aktif görevde olan ve ulaşılabilen 64’ü oluşturmuştur. Çalışma grubu olarak, özellikle öğretmenler tarafından dezavantajlı bir çalışma bölgesi olarak nitelendirilen Altındağ İlçesi seçilmiştir. Çalışma grubunun araştırma kapsamında ele alınan demografik değişkenlere göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Fizik Öğretmenlerinin Araştırma Kapsamında Ele Alınan Demografik Değişkenlere Göre Frekans-Yüzde Dağılımı

Demografik Değişkenler	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Erkek	40	62.5
	Kadın	24	37.5
Yaş	26-30	5	7.8
	31-35	2	3.1
	36-40	9	14.1
	41-45	11	17.2
	46 +	37	57.8
Medeni Durum	Bekar	57	89.1
	Evli	7	10.9
Hizmet Süresi (yıl)	0-5	5	7.8
	6-10	4	6.3
	11-15	8	12.5
	16-20	10	15.6
	21+	37	57.8
Çocuk Durumu	Var	53	82.8
	Yok	11	17.2
Çocuk Sayısı	0	12	18.8
	1	24	37.5
	2	20	31.3
	3+	8	12.5
Ek Gelir Durumu	Var	6	9.4
	Yok	58	90.6
Kiracılık Durumu	Evet	21	32.8
	Hayır	43	67.2
Lisansüstü Eğitim Durumu	Var (Yüksek Lisans)	15	23.4
	Yok	49	76.6
Hizmetiçi Eğitim Durumu	Var	34	53.1
	Yok	30	46.9
Çalışılan Okul Sayısı	2	8	12.5
	3+	56	87.5
Okul Türü	Meslek Lisesi	44	68.8
	Anadolu Lisesi	20	31.3
Haftalık Ders Saati	12 ve altı	8	12.5
	12-20	20	31.3
	21-30	30	46.9
	31+	6	9.4
İdari Görev Durumu	Var	19	29.7
	Yok	45	70.3

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin (cinsiyet, kıdem yılı, okul türü, vb.) bilgileri elde etmek için “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri olan iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik durumunun belirlenebilmesi için “Minnesota İş Doyum

Ölçeği” ve “Maslach Tükenmişlik Envanteri” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin detaylı bilgiler aşağıdaki alt başlıklarda verilmiştir:

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ve kişisel bilgilerini ortaya koymak için kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunun içeriğinde araştırmanın örneklemini oluşturan bireylerin cinsiyet, yaş, hizmet süresi, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı, ek gelir durumu, lisansüstü eğitim alma durumu gibi bilgileri toplamayı amaçlayan 13 madde bulunmaktadır.

2.3.2. Minnesota İş Doyum Ölçeği

Araştırma kapsamında çalışanların iş doyumlarını ölçmek için kullanımı için gerekli izinler alınmak suretiyle *Minnesota İş Doyum Ölçeği* kullanılmıştır. Weiss, Davis, England ve Lofquist (1967) tarafından geliştirilen ölçek, Baycan (1985) tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır (Cronbach Alfa = .77). Minnesota İş Doyum Ölçeği, öğretmenlerle yapılan iş doyumunu araştırmalarında (Kumaş ve Deniz, 2010; Ordu, 2016; Özkan, 2017; Tunç, 2019; Düvenci, 2023) sıklıkla kullanılan bir ölçektir.

Minnesota İş Doyum Ölçeği, 1-5 arasında puanlanan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçek puanlamasında, “Hiç hoşnut değilim” 1 puan, “Hoşnut değilim” 2 puan, “Kararsızım” 3 puan, “Hoşnutum” 4 puan, “Çok hoşnutum” 5 puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Minnesota İş Doyum Ölçeği; içsel, dışsal ve genel doyum düzeyini belirleyici özelliklere sahip 20 maddeden oluşmaktadır.

1. Alt Boyut (İçsel doyum): 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16 ve 20. maddelerden oluşmuştur. Başarı, tanınma veya takdir edilme, işin kendisi, işin sorumluluğu, yükselme ve terfiye bağlı görev değişikliği gibi işin içsel niteliğine ilişkin tatminkarlıkla ilgili öğelerden oluşmaktadır. Bu boyutun maddelerinden elde edilen puanlarının on ikiye bölünmesi ile *İçsel Doyum Puanı* elde edilmektedir.

2. Alt Boyut (Dışsal doyum): 5, 6, 12, 13, 14, 17, 18 ve 19. maddelerinden oluşmuştur. İşletme politikası ve yönetimi, denetim şekli, yönetici, çalışma ve astlarla ilişkiler, çalışma koşulları, ücret gibi işin çevresine ait öğelerden oluşmaktadır. Bu boyutun maddelerinden elde edilen puanların toplamının sekize bölünmesi ile *Dışsal Doyum Puanı* bulunur.

3. Alt Boyut (Genel doyum): Genel doyum ölçekte bulunan tüm maddeler olan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 ve 20 numaralı maddeleri içermektedir. Bu

boyutun maddelerinden elde edilen puanların toplamının yirmiye bölünmesi ile *Genel Doyum Puanı* bulunur.

2.3.3. Maslach Tükenmişlik Ölçeği

Çalışmada tükenmişlik düzeyini ölçmek için Maslach ve Jackson tarafından 1981'de geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması, geçerlik ve güvenirlik çalışması Ergin (1992) tarafından yapılan, Maslach Tükenmişlik Ölçeği gerekli kullanım izinleri alınarak kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması için önce maddelerin Türkçe karşılıkları yazılmış ve birden fazla Türkçe karşılığı olan madde dil ve kültür uzmanlarından oluşan bir heyet tarafından sadeleştirilmiştir. Ölçek, hemşire, doktor, öğretmen, polis gibi mesleklerden oluşan 235 kişilik bir gruba uygulanmış ve bunun sonucunda orijinalinde yedi basamaklı olan cevap seçeneğinin beş basamağa indirilmesi kararlaştırılmış ve ölçek bugünkü halini almıştır (Ergin, 1992; Şencan, 2019).

Maslach Tükenmişlik Ölçeği tükenmişlik düzeyini; “*Duygusal Tükenme*”, “*Duyarsızlaşma*” ve “*Kişisel Başarı*” olarak üç alt boyut üzerinde değerlendirmektedir. Duygusal tükenmeyi 9 madde (1, 2, 3, 6, 8, 13, 14, 16, 20), duyarsızlaşmayı 5 madde (5, 10, 11, 15, 22) ve kişisel başarıyı 8 madde (4, 7, 9, 12, 17, 18, 19, 21) üzerinden ölçmektedir. Ölçek 5' li likert tipi, 22 maddelik bir araçtır. Basamaklar “*hiçbir zaman*”, “*çok nadir*”, “*bazen*”, “*çoğu zaman*” ve “*her zaman*” şeklinde derecelenmiştir. *Duygusal tükenme* ve *duyarsızlaşma* boyutlarındaki maddeler olumsuz, *kişisel başarı* boyutundaki maddeler ise olumludur. Puanlar her alt ölçek için ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Alt ölçeklerden elde edilen puanlarda kesme değeri olmadığı için tükenmişlik var ya da yok biçiminde bir ayırım yapılamamaktadır. Tükenmişliği yaşamakta olan bireylerde *duygusal tükenme* ve *duyarsızlaşma* puanlarının yüksek, *kişisel başarı* puanlarının düşük olması beklenmektedir. Maslach ve Jackson (1981) Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin her bir alt testi için güvenirlik katsayısını duygusal tükenme .89 ve .86 kişisel başarı için .74 ve .74, duyarsızlaşma için .77 ve .72 olarak bulunmuştur. Ergin (1992) tarafından Türkçeye uyarlanması sonrasında da söz konusu üç alt boyuta ilişkin Cronbach Alpha katsayıları “*duygusal tükenme*” için .83, “*duyarsızlaşma*” için .65 ve “*kişisel başarı*” için .72 şeklindedir.

Tükenmişliğin yüksekliği duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçeklerindeki yüksek puanı, kişisel başarı, alt ölçeğindeki düşük puanı yansıtmaktadır. Orta düzeyde tükenmişlik, her üç alt ölçek için de orta düzey puanları yansıtırken, düşük düzeyde tükenmişliği ise duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçeklerindeki düşük puanlar ile kişisel başarı alt ölçeğindeki yüksek puanlar yansıtmaktadır. Puanlamada, her bir kişi için üç ayrı tükenmişlik puanı hesaplanmaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında kullanılması planlanan ölçme araçları, gerekli yasal izin ve etik onayı prosedürleri sonrasında çalışma grubunda yer alan fizik öğretmenlerine yazılı olarak uygulanmıştır. Veriler toplanmadan önce katılımcılarla bir ön görüşme yapılarak, araştırmanın amacına yönelik kısa bir bilgi verilmiş ve çalışmaya gönüllülükle katılım sağladıklarına yönelik rızaları yazılı olarak alınmıştır. Anket uygulamaları, katılımcıların uygun oldukları saat dilimlerinde, önceden planlanan zaman ve mekânlarda gerçekleştirilmiş ve uygulamalar ortalama 20 dakika sürmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde SPSS istatistik yazılım programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında öncelikle elde edilen verilerin belirlenen bağımsız değişkenlere göre normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiş, normallik testinde örneklem boyutunun 50'den küçük olduğu durumda Shapiro-Wilk, 50'den büyük olduğu durumda ise Kolmogorov-Smirnov Testi kullanılmıştır. Bu kapsamda, verilerin normal dağılım gösterdiği durumlarda parametrik testler kategorisinde olan One-Way ANOVA ve Bağımsız Örneklem t-Testleri; normal dağılım göstermediği durumlarda ise parametrik olmayan testlerden *Kruskal Wallis*, *Mann Whitney U* ve *Spearman's Rho* analizleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Hipotez 1'e İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen birinci hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen Spearman's Rho Testi analiz sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki Spearman's Rho Korelasyonu Analiz Sonuçları

Toplam Puan	N	r	p
Minnesota İş Doyum Ölçeği	64	-.260*	.038
Maslach Tükenmişlik Ölçeği			

* $p < .05$

Tablo 2'deki analiz sonuçlarına göre, Spearman's Rho testinden elde edilen anlamlılık düzeyi katsayısı .038 olarak elde edilmiştir. Analiz sonuçlarında ($p=.038<.05$) olduğundan dolayı iki ölçekten elde edilen sonuçların birbiriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Elde edilen korelasyon

katsayısının (-.26) olması ise söz konusu ilişkinin negatif yönlü ve zayıf düzeyde olduğu ifade edilebilir. Buna göre, bireylerin iş doyumu arttıkça, mesleki tükenmişlik durumlarının azaldığı ifade edilebilir.

3.2. Hipotez 2'ye İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen ikinci hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için gerçekleştirilen, iş doyumu için yapılan Mann Whitney U-Testi ve mesleki tükenmişlik için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi analiz sonuçları sırasıyla Tablo 3 ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	SO	ST	U	p
Kadın	40	29.06	1162.50	342.50	.056
Erkek	24	38.23	917.50		

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Kadın	40	61.90	8.18	62	2.87	.006
Erkek	24	55.29	10.03			

Tablo 3 ve Tablo 4'te görülen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları, cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p=.056>.05$). Diğer yandan, söz konusu öğretmenlerin mesleki tükenmişlik durumları, cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermekte olup, bu farklılık kadınlar lehinedir ($p=.006<.05$). Buna göre, kadın fizik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik durumları, erkek fizik öğretmenlerine göre daha yüksektir. Söz konusu mesleki tükenmişliğin kaynağının belirlenmesi için ayrıca yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi sonucunda, kadınlardaki mesleki tükenmişliğin *duygusal tükenme* alt boyutundan kaynaklandığı söylenebilir ($p=.001<.05$).

3.3. Hipotez 3'e İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen üçüncü hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını ortaya koymak için gerçekleştirilen, iş doyumu için

uygulanan Kruskal Wallis Testi ve mesleki tükenmişlik için uygulanan One-Way ANOVA Testi analiz sonuçları Tablo 5 ve Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 5. Yaş Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Kruskal Wallis Testi Analiz Sonuçları

Yaş	N	SO	sd	X ²	p
26-30	5	19.00			
31-35	2	49.50			
36-40	9	34.83	4	6.05	.196
41-45	11	26.55			
46+	37	34.61			

Tablo 6. Yaş Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları One-Way ANOVA Testi Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	167.190	4	41.797		
Gruplar içi	5410.420	59	91.702	.456	.768
Toplam	5577.609	63			

Tablo 5 ve Tablo 6’da görüldüğü gibi, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları, yaş değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p=.196>.05$). Diğer yandan söz konusu öğretmenlerin mesleki tükenmişlik durumlarının da yaş değişkeni açısından farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p=.768>.05$). Bu sonuca göre, fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumlarının, yaş düzeylerine göre farklılık göstermediği söylenebilir.

3.4. Hipotez 4’e İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Fizik öğretmenlerin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında hizmet süresi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen dördüncü hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında *hizmet süresi* değişkenine göre anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını ortaya koymak için gerçekleştirilen, iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik için yapılan Kruskal Wallis Testi analiz sonuçları Tablo 7 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 7. Hizmet Süresi Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Kruskal Wallis Testi Analiz Sonuçları

Hizmet Süresi (Yıl)	N	SO	sd	X ²	p
0-5	5	21.20			
6-10	4	31.25			
11-15	8	30.69	4	2.32	.677
16-20	10	33.30			
21+	37	34.34			

Tablo 8. Hizmet Süresi Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Kruskal Wallis Testi Analiz Sonuçları

Hizmet Süresi (Yıl)	N	SO	sd	X ²	p
0-5	5	26.30			
6-10	4	32.75			
11-15	8	34.50	4	.781	.941
16-20	10	34.60			
21+	37	32.31			

Tablo 7 ve Tablo 8’de verilen sonuçlara göre; çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumunu ($p=.677>.05$) ve mesleki tükenmişlik ($p=.941>.05$) puanları hizmet süresi değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Buna göre, fizik öğretmenlerin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, meslekteki hizmet süresine göre farklılık göstermemektedir.

3.5. Hipotez 5’e İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Fizik öğretmenlerin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen beşinci hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann Whitney U-Testi analiz sonuçları Tablo 9 ve Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 9. Medeni Durum Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Medeni Durum	N	SO	ST	U	p
Evli	57	33.18	1891.50		
Bekâr	7	26.93	188.50	160.50	.401

Tablo 10. Medeni Durum Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Medeni Durum	N	SO	ST	U	p
Evli	57	32.70	1864.00		
Bekâr	7	30.86	216.00	188.00	.804

Tablo 9 ve Tablo 10’da görülen analiz sonuçlarına göre; çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları, medeni durum değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p=.401>.05$). Öte yandan, öğretmenlerin mesleki tükenmişlik durumları da, medeni durum değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p=.804>.05$).

3.6. Hipotez 6’ya İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Fizik öğretmenlerin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çocuk sahibi olma değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen altıncı hipoteze ilişkin;

fizik öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında *çocuk sahibi olma* değişkenine göre anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını ortaya koymak için gerçekleştirilen, iş doyumunu için uygulanan Mann Whitney U-Testi ve mesleki tükenmişlik için uygulanan Bağımsız Örneklem t-Testi analiz sonuçları Tablo 11 ve Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 11. Çocuk Sahibi Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Çocuk Sahibi Olma Durumu	N	SO	ST	U	p
Var	53	33.85	1794.00	220.00	.203
Yok	11	26.00	286.00		

Tablo 12. Çocuk Sahibi Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Çocuk Sahibi Olma Durumu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Var	53	58.75	8.21	62	1.25	.216
Yok	11	62.64	13.92			

Tablo 11 ve Tablo 12’de verilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, çocuk sahibi olma değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p_{\text{Mann Whitney U-testi}}=.203>.05$, $p_{\text{t-testi}}=.216>.05$).

3.7. Hipotez 7’ye İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Fizik öğretmenlerin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen yedinci hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis Testi analiz sonuçları Tablo 13 ve Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 13. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Kruskal Wallis Testi Analiz Sonuçları

Çocuk Sayısı	N	SO	d	X ²	p
1	24	24.92			
2	20	26.18	2	1.352	.509
3+	8	32.06			

Tablo 14. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Kruskal Wallis Testi Analiz Sonuçları

Çocuk Sayısı	N	SO	sd	X ²	p
1	24	25.54			
2	20	27.63	2	.207	.902
3+	8	26.56			

Tablo 13 ve Tablo 14’te görülen analiz sonuçlarına göre; çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, çocuk sayısı değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p_{iş\ doyumu} = .509 > .05$, $p_{mesleki\ tükenmişlik} = .902 > .05$).

3.8. Hipotez 8’e İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında ek gelir değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen sekizinci hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında ek gelir değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için gerçekleştirilen, iş doyumu için yapılan Mann Whitney U-Testi ve mesleki tükenmişlik için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi analiz sonuçları Tablo 15 ve Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 15. Ek Gelir Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Ek Gelir Durumu	N	SO	ST	U	p
Var	6	34.58	207.50	161.50	.773
Yok	58	32.28	1872.50		

Tablo 16. Ek Gelir Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Ek Gelir Durumu	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Var	6	53.67	14.35	62	1.59	.116
Yok	58	60.02	8.71			

Tablo 15 ve Tablo 16’da verilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, ek gelir sahibi olma değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p_{iş\ doyumu} = .773 > .05$, $p_{mesleki\ tükenmişlik} = .116 > .05$).

3.9. Hipotez 9’a İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Fizik öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında kiracılık değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklindeki dokuzuncu hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında kiracılık değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi analiz sonuçları Tablo 17 ve Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 17. Kiracılık Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Kiracılık Durumu	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Var	21	69.05	18.17	62	1.53	.132
Yok	43	74.81	11.84			

Tablo 18. Kiracılık Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Kiracılık Durumu	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Var	21	62.19	7.99	62	1.67	.100
Yok	43	58.07	9.84			

Tablo 17 ve Tablo 18’de verilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, kiracılık değişkenine göre farklılık göstermemektedir ($p_{iş\ doyumu}=.132>.05$, $p_{mesleki\ tükenmişlik}=.100>.05$).

3.10. Hipotez 10’a İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Öğretmenlerin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında lisansüstü eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen onuncu hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında lisansüstü eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann Whitney U-Testi analiz sonuçları Tablo 19 ve Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 19. Lisansüstü Eğitim Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Lisansüstü Eğitim Durumu	N	SO	ST	U	p
Var (Y. Lisans)	15	33.70	505.50	349.50	.775
Yok	49	32.13	1574.50		

Tablo 20. Lisansüstü Eğitim Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Lisansüstü Eğitim Durumu	N	SO	ST	U	p
Var (Y. Lisans)	15	41.30	619.50	235.50	.036
Yok	49	29.81	1460.50		

Tablo 19 ve Tablo 20’de verilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları, lisansüstü eğitim alma değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p=.775>.05$). Diğer yandan çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik puanları, lisansüstü eğitim alma değişkeni açısından farklılık göstermekte ($p=.036<.05$) olup, söz konusu bu farklılık yüksek lisans eğitimi alan öğretmenler lehinedir.

Buna göre, fizik öğretmenlerinin iş doyumlarının, lisansüstü eğitim alma durumlarına göre farklılık gösterdiği ve yüksek lisans eğitimi alan fizik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin, lisansüstü eğitim almayan öğretmenlere nazaran daha yüksek olduğu söylenebilir. Söz konusu mesleki tükenmişlik kaynağının belirlenmesi için ayrıca yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerde mesleki tükenmişliğin, duygusal tükenme alt boyutundan kaynaklandığı söylenebilir ($p=.001<.04$).

3.11. Hipotez 11'e İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Öğretmenlerin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında hizmet içi eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen on birinci hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında *hizmet içi eğitim alma* değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann Whitney U-Testi analiz sonuçları Tablo 21 ve Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 21. Hizmetiçi Eğitim Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Hizmet içi Eğitim Durumu	N	SO	ST	U	p
Var	34	31.76	1080.00	485.00	.736
Yok	30	33.33	1000.00		

Tablo 22. Hizmetiçi Eğitim Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Hizmet içi Eğitim Durumu	N	SO	ST	U	p
Var	34	32.60	1108.50	506.50	.962
Yok	30	32.38	971.50		

Tablo 21 ve Tablo 22’de verilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, hizmetiçi eğitim alma değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p_{iş\ doyumunu}=.736>.05$, $p_{mesleki\ tükenmişlik}=.962>.05$).

3.12. Hipotez 12’ye İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Öğretmenlerin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çalıştıkları okul sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen on ikinci hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında *çalıştıkları okul sayısı* değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi analiz sonuçları Tablo 23 ve Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 23. Çalışılan Okul Sayısı Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Çalışılan Okul Sayısı	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
2	8	75.38	6.63	62	.514	.609
3+	56	72.57	15.14			

Tablo 24. Çalışılan Okul Sayısı Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Çalışılan Okul Sayısı	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
2	8	62.19	7.99	62	.424	.673
3+	56	58.07	9.84			

Tablo 23 ve Tablo 24’te verilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, çalışılan okul sayısı değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p_{iş\ doyumu} = .609 > .05$, $p_{mesleki\ tükenmişlik} = .673 > .05$). Bu sonuca göre, fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumlarının, çalıştıkları okul sayısına göre farklılık göstermediği ifade edilebilir.

3.13. Hipotez 13’e İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çalıştıkları okul türü değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen on üçüncü hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında çalıştıkları okul türü değişkenine göre anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını ortaya koymak için gerçekleştirilen, iş doyumu için Mann Whitney U-Testi ve mesleki tükenmişlik için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi analiz sonuçları sırasıyla Tablo 25 ve Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 25. Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Okul Türü	N	SO	ST	U	p
Meslek Lisesi	44	31.53	1387.50	397.50	.538
Anadolu Lisesi	20	34.63	692.50		

Tablo 26. Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

Okul Türü	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Meslek Lisesi	44	59.70	10.02	62	.354	.725
Anadolu Lisesi	20	58.80	8.12			

Tablo 25 ve Tablo 26’da verilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, çalışılan okul türü değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p_{iş\ doyumu} = .538 > .05$, $p_{mesleki\ tükenmişlik} = .725 > .05$).

3.14. Hipotez 14’e İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında haftalık ders saati değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen on dördüncü hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında haftalık ders saati değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için gerçekleştirilen, iş doyumu için yapılan Kruskal Wallis Testi ve mesleki tükenmişlik için yapılan One Way ANOVA Testi analiz sonuçları sırasıyla Tablo 27 ve Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 27. Haftalık Ders Saati Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Kruskal Wallis Testi Analiz Sonuçları

Haftalık Ders Saati	N	SO	sd	X ²	P
12 altı	8	40.19			
12-20	20	28.15	3	4.243	.236
21-30	30	35.03			
31+	6	24.08			

Tablo 28. Haftalık Ders Saati Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları One-Way ANOVA Testi Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	570.876	3	190.292		
Gruplar içi	5006.733	60	83.446	2.280	.088
Toplam	5577.609	63			

Tablo 27 ve Tablo 28’de verilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, haftalık ders saati değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p_{iş\ doyumu} = .236 > .05$, $p_{mesleki\ tükenmişlik} = .088 > .05$).

3.15. Hipotez 15’e İlişkin Elde Edilen Bulgular

“Öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında idari görev değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.” şeklinde ifade edilen on beşinci hipoteze ilişkin; fizik öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında idari görev değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için gerçekleştirilen, iş doyumu için

yapılan Mann Whitney U-Testi ve mesleki tükenmişlik için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi analiz sonuçları Tablo 29 ve Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 29. İdari Görev Değişkenine Göre İş Doyumu Puanları Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

İdari Görev Durumu	N	SO	ST	U	p
Var	19	36.21	688.00		
Yok	45	30.93	1392.00	357.00	.300

Tablo 30. İdari Görev Değişkenine Göre Mesleki Tükenmişlik Puanları Bağımsız Örneklem t-Testi Analiz Sonuçları

İdari Görev	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Var	19	60.11	6.11	62	.375	.709
Yok	45	59.13	10.32			

Tablo 29 ve Tablo 30’da görülen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumları, idari görev değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p_{iş\ doyumunu} = .300 > .05$, $p_{mesleki\ tükenmişlik} = .709 > .05$). Bu sonuca göre, fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumlarının, sahip oldukları idari görev durumuna göre farklılık göstermediği ifade edilebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada fizik öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda varılan sonuçlar aşağıda verilmiştir:

1. Yapılan araştırma sonucunda, fizik öğretmenlerinin iş doyumları ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında negatif yönlü ve zayıf düzeyde bir ilişki bulunduğu ifade edilebilir. Bir başka ifadeyle, fizik öğretmenlerinin iş doyumları arttıkça mesleki tükenmişlik düzeylerinin azaldığı ya da tam tersi durumun meydana gelebileceği belirtilebilir. Araştırma sonucunda ulaşılan bu sonuç; Arı (2015), Avşaroğlu ve arkadaşları (2005), Diri ve Kıral (2016), Filiz (2014), Gencer (2002) ile Gençay (2007)’in ortaya koyduğu sonuçlarla uyumluluk göstermektedir. Avşaroğlu ve arkadaşları (2005), öğretmenlerin yaşam doyumunu ile duygusal tükenme ve kişisel başarısızlık arasında negatif yönlü, yaşam doyumunu ile iş doyumunu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca Gencer (2002), tarafından çeşitli branşlarda 8 lise ve 13 ilköğretim okulunda çalışan 382 öğretmenle yapılan araştırmada da öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri arttıkça iş doyumunun gerçekleşme düzeyinde azalma olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Gençay (2007), beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumunu ve

tükenmişlikleri arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Filiz (2014) tarafından ilköğretim okullarında çeşitli branşlarda görev yapan 2211 öğretmenle yapılan araştırmada da öğretmenlerin iş doyum seviyeleri ve tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Arı (2015) tarafından yapılan araştırma sonucunda da içsel ve dışsal iş doyumunun, tükenmişlik alt boyutları olan duygusal tükenme ve duyarsızlaşmayı negatif yönde etkilediği, kişisel başarı alt boyutunu ise pozitif yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Diri ve Kırıl (2016) tarafından yapılan araştırma sonucunda ise ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik ve iş doyum düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ve en yüksek ilişkinin ise duygusal tükenme düzeyleri ile genel doyum düzeyleri arasında olduğu görülmüştür.

2. Araştırma sonucunda fizik öğretmenlerinin iş doyumlarının cinsiyet değişkenine göre değişkenlik göstermediği sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde, Adıgüzel (2010) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre örnekleme yer alan Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin iş tatmini genel puanı ile alt boyut puanları cinsiyet bakımından anlamlı farklılık göstermemiştir. İnandık (2010) tarafından yapılan araştırma sonucunda, müzik öğretmenlerinin iş doyumunda cinsiyetler arasında bir farklılık olmadığı ortaya konulmuştur. Bu araştırmalara karşılık, Filiz (2014) ise öğretmenlerin cinsiyetlerine göre iş doyum seviyeleri arasında anlamlı bir fark olduğunu yapmış olduğu araştırma ile ortaya koymuştur. Bilgiç (1998)'e göre de genel iş tatmini puanlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği; ancak Türkiye'de farklı sektörlerde çalışan kadın ve erkeklerin, iş doyumunun alt boyutlarında cinsiyete göre bir farklılaşma olduğunu ortaya koymuştur. Brush, Moch ve Pooyan (1987) ile Kılıç (2008) çalışmalarında, erkek çalışanların iş tatmin puanlarının yüksek olduğunu; Günbayı (1999), erkek öğretmenlerin yönetim ve denetim biçimi, çalışma koşulları ve ücret değişkenleri bakımından kadınlardan daha fazla iş tatminine sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Kılıç (2008)'a göre otomotiv sektöründe çalışan erkekler, kadınlara oranla daha yüksek iş doyumuna sahiptir. Bunun sebebi olarak, kadınların erkeklere oranla düşük maaşlı ve niteliksiz işlerle çalışmaları gösterilmiştir. Başka bir araştırmada (Gezici, 2007) ise kadınlara toplum tarafından yüklenen sosyal ve kültürel misyonlar sebebiyle işlerine yönelik fazla bir beklenti içinde olmadıkları için iş doyum düzeylerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Sarpkaya'nın (2000), öğretmenlerin iş doyumuyla ilgili yaptığı araştırmasında, cinsiyet değişkenlerinin, iş doyumuna büyük etki sağladığı tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeni bakımından farklılık gösteren bu sonuçlar yorumlanırken, örneklem özellikleri, çalışılan okul özellikleri, branş farklılıkları vs. parametrelerin de dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

3. Araştırmanın bir başka sonucu olarak, kadın fizik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik durumlarının, erkek fizik öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Avşaroğlu ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan çalışmada ise erkek öğretmenlerin Maslach Tükenmişlik Envanteri'nin alt boyutları olan duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutları puanlarının kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diri ve Kırıl (2016) tarafından yapılan araştırma sonucunda ise kadın öğretmenlerin kişisel başarı boyutundaki tükenmişlik düzeylerinin, erkek öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Izgar (2001) da tükenmişliğin kişisel başarı alt boyutunda kadınlar aleyhinde olduğunu; ancak genel olarak cinsiyetlere göre farklılaşma olmadığını tespit etmiştir. Bu sonuçlara göre cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin iş tatmini ve mesleki tükenmişlik düzeyleri üzerinde etkisinin farklı gruplar ve desenler üzerinde araştırılması tavsiye edilebilir.

4. Yapılan araştırma sonucunda, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumlarının ve mesleki tükenmişlik durumlarının, yaş düzeylerine göre değişiklik göstermediği söylenebilir. Kırılmaz ve arkadaşları (2001), "İlköğretimde Çalışan Bir Grup Öğretmende Tükenmişlik Durumu Araştırması" adlı makalelerinde yaş özelliklerinin tükenmişlik düzeyini etkilemediği ifade edilmiştir. Kırılmaz ve arkadaşları (2001) tarafından yapılan çalışmanın bulguları, mesleki tükenmişlik durumu bakımından bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Benzer şekilde, Avşaroğlu ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan çalışmada, yaş değişkeni açısından kişisel başarı boyutunda mesleki tükenmişlik bakımından anlamlı bir farklılık görülmezken, 41-50 yaş aralığındaki öğretmenlerin 31-40 yaş grubuna kıyasla duygusal ve duyarsızlaşma tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Bilgiç (1998) ve Adıgüzel (2010) öğretmenlerinin iş tatmini genel puanları ile alt boyut puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı derecede farklılaşmadığını ortaya koymuşlardır. Bu sonuçlara karşılık Maslach ve Jackson'a (1981) göre genç çalışanlar ile yaşlı çalışanlar karşılaştırıldığında, yaşlı çalışanların tükenmişlik düzeylerinin daha az olduğu görülmektedir. Çokluk'a (1999) göre de yaş ve tükenmişliğin ters yönde ilişki içinde olduğu ve genç olanların daha fazla tükenmiş oldukları yaygın bir görüştür. Bu görüşleri destekleyen araştırmalardan Öztürk ve Deniz (2008) tarafından yapılan bir çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde yaş değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bunu destekleyen bir başka araştırma olan Diri ve Kırıl (2016) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda ise 30 yaş ve altındaki öğretmenlerin; duyarsızlaşma boyutundaki tükenmişlik düzeylerinin, 31-35 yaş ile 36-40 yaş grubundaki öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Baysal (1995), lise ve dengi okullarda çalışan öğretmenlerle mesleki

tükenmişlik üzerine yapmış olduğu araştırmasında, tükenmişlik ve yaş arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yaş durumlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerin duygusal tükenme alt ölçeğinden elde ettikleri puanların aritmetik ortalamaları arasında farkın, anlamlı olduğu görülmüştür. Görüleceği üzere, farklı branşlarda çalışan öğretmenlerle iş doyumunu ve tükenmişlik üzerine yapılan çalışma sonuçları arasında farklılıklar görülebilmektedir. Bu farklılıklar yorumlanırken, örneklem özellikleri, çalışılan okul özellikleri, branş farklılıkları gibi parametreler göz ardı edilmemelidir.

5. Araştırmanın bir başka sonucu olarak, fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumlarının, hizmet süresine göre değişkenlik göstermediği ortaya konulmuştur. Gencer (2002) ve Adıgüzel (2010) tarafından yapılan çalışmalarda da öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Alan yazında bu konuda yapılan ve araştırmamızın sonuçlarıyla örtüşmeyen çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Gergin (2006), eğitim kurumlarında görev yapan kıdemli öğretmenlerin iş doyumlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Kıdemin iş doyumunu olumlu etkilemesi, öğretmenliğin zaman geçtikçe öğrenilen ve öğrendikçe ürün ve başarının arttığı bir meslek olmasıyla açıklanabilir. Bunun yanı sıra, çalışanların kıdemleri artıp yaşları ilerledikçe işlerinde daha fazla doyum sağlamaları, bireyin işten beklentilerinin zamanla azalması ve yaşlanmayla birlikte hayattan beklentilerinin azalması ile de açıklanabilir. Erdoğan'a (1999) göre, genç iş görenlerin işten beklentileri yüksek olduğundan, kıdemleri artıncaya ve işlerine alışıncaya kadarki iş doyumları düşük olmaktadır. Avşaroğlu ve arkadaşları (2005), hizmet sürelerinde 21-25 yılını doldurmuş öğretmenlerin duygusal tükenme düzeylerinin, 16-20 hizmet yılı olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Yine Filiz (2014) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, hizmet süresi bakımından iş doyum seviyeleri ve tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Baysal (1995), tarafından, lise ve dengi okullarda çalışan öğretmenlerle mesleki tükenmişlik üzerine yapılan araştırmada da öğretmenlerin özellikle mesleğe başladıkları ilk beş yılın diğer yıllara göre tükenmişlik bakımından daha riskli olduğu görülmüştür.

6. Yapılan araştırma sonucunda, çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumlarının, medeni durumlarına göre değişkenlik göstermediği sonucuna varılmıştır. Özkalp (2001)'a göre, evlilikten duyulan doyumun, iş doyumunu etkileyen değişkenlerden biri olduğu ve bu sebeple iş doyumunu ve evlilik arasında anlamlı ve yüksek seviyede bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Sevimli ve İşcan (2005), tarafından yapılan çalışmada bekârlara kıyasla evli çalışanların iş doyumlarının daha fazla olduğu tespit

edilmiştir. Keser'e (2006) göre, evlilik bireylere düzenli bir yaşam olanağı sağladığı için, bireylerin iş doyumlarını arttırmaktadır. Sahip olunan bu düzenli hayat, iş doyumuna olumlu etki edebilir. Bununla birlikte, evli çalışanların üzerine yüklenen eş, çocuk bakımı ve ev geçimi gibi sorumluluklar finansal anlamda daha fazla yük getirmekte, dolayısıyla işi sahiplenme duyguları daha yüksek olmaktadır. Ağan (2002), yaptığı araştırmada evli öğretmenlerin iş kaynaklı iş tatmin boyutunda bekâr öğretmenlere oranla daha yüksek tatmin duyduklarını belirtmiştir. Benzer şekilde Filiz (2014) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin medeni durum değişkeni bakımından iş doyum seviyeleri ve tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Diri ve Kıral (2016) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda bekâr öğretmenlerin Maslach Tükenmişlik Envanterinin alt boyutları olan duyarsızlaşma boyutundaki tükenmişlik düzeylerinin evli öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Amasralı (2016), "Amasra Merkez ve İlçelerde Görev Yapan Ortaokul ve Lise Matematik Öğretmenlerinde Tükenmişlik Durumu" konulu çalışmada, bekâr öğretmenlerin daha fazla mesleki tükenmişlik yaşadığı ve yaş ilerleyip mesleki kıdem yükseldikçe tükenmişlik düzeylerinde azalma olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçların aksine yapılan bazı araştırmalarda (Erbil ve Bostan, 2004; Güner, 2007) ise evli çalışanların iş tatmin düzeylerinin, bekâr çalışanlara göre daha düşük olduğu sonucu ortaya konulmuş ve buna gerekçe olarak, zorlu iş hayatına ek olarak, evliliğin getirmiş olduğu sorumluluğun iş doyumunu düşürebileceği gösterilmiştir. Görüleceği üzere, araştırmada medeni durum ve tükenmişlik arasındaki ilişkiye dair varılan bu sonuç, Sevimli ve İşcan (2005), Filiz (2014), Diri ve Kıral (2016) ve Amasralı (2016) tarafından ortaya konulan sonuçlarla örtüşmemektedir. Bu uyumsuzluk yorumlanırken ilgili araştırmalardaki çalışma grubu, branş, okul türü vb. değişkenler göz ardı edilmemelidir. Bu sonuçlara göre medeni durum değişkeninin öğretmenlerin iş tatmini ve mesleki tükenmişlik düzeyleri üzerinde etkisinin farklı gruplar ve desenler üzerinde araştırılması tavsiye edilebilir.

7. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlara göre; çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumlarının ve mesleki tükenmişlik durumlarının, çocuk sahibi olma ve çocuk sayısı durumlarına göre değişkenlik göstermediği söylenebilir. Adıgüzel (2010)'e göre de fen ve teknoloji öğretmenlerinin çocuk sahibi olma ve çocuk sayısı değişkeni için iş tatmini genel, iç faktör, dış faktör puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı ortaya konulmuştur. Alan yazın incelendiğinde, çocuk sahibi olma ve çocuk sayısı değişkeninin mesleki tükenmişlik ile ilişkisine dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

8. Araştırmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumlarının, ek gelir ve kiracı olup-olmama değişkenlerine göre farklılaşmadığı belirtilebilir. Adıgüzel (2010)'e göre fen ve teknoloji öğretmenlerinin ek iş yapma değişkeni için iş tatmin puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır; ancak ek geliri olanların iş tatmin puanlarının, ek geliri olmayanlara göre yüksek olduğu saptanmıştır. Erdoğan'a (1996) göre, ücretin iş doyumsuzluğunun temel öğelerinden biri olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte ev sahibi olan öğretmenlerin iş tatmin puanlarının, kirada oturanlara göre anlamlı düzeyde ve ev sahipleri lehine farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur. Alan yazın incelendiğinde, ek gelir ve kiracılık değişkeninin mesleki tükenmişlik ile ilişkisine dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

9. Araştırma sonucunda, fizik öğretmenlerinin iş doyumları, lisansüstü eğitim alma durumlarına göre farklılık gösterdiği; yüksek lisans eğitimi alan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin, lisansüstü eğitim almayan öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Bunun sebebi olarak, öğretmenlerin, lisans eğitimleri üzerine aldıkları eğitimin karşılığını iş hayatında alamamaları gösterilebilir. İncir'e (1990) göre, eğitim düzeyi iş doyumunun sağlanmasında önemli bir yere sahiptir. Demir'e (2001) göre, eğitim seviyesi yüksek olanların daha fazla iş doyumuna sahip olmalarının nedeni olarak; eğitim düzeyi yüksek olanların ücret, sosyal haklar gibi imkânlarının daha iyi olması gösterilebilir. Adıgüzel (2010)'e göre, lisansüstü eğitim yapan Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin iş tatminlerinin, lisansüstü eğitim yapmayanlara göre anlamlı farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur. Öztürk ve Deniz (2008), yapmış oldukları araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde, eğitim düzeyi yüksek olanların lehine, anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Seçer'in (2011) aktardığına göre, duygusal tükenmişlik sorunlarının yüksek eğitim mezunlarında daha çok görüldüğü, buna karşın tükenmişliğin diğer alt boyutlarıyla mücadelede daha fazla başarı gösterdikleri görülmektedir. Filiz (2014) tarafından ilköğretim öğretmenleriyle yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre de öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre iş doyum seviyeleri ve tükenmişlik düzeyleri arasında eğitim durumları yüksek olanların lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre, yüksek lisans eğitimi değişkeninin, öğretmenlerin iş tatmini ve mesleki tükenmişlik düzeyleri üzerinde etkisinin farklı gruplar ve desenler üzerinde araştırılması tavsiye edilebilir.

10. Çalışmaya katılan fizik öğretmenlerinin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik durumlarının; hizmet içi eğitim, çalıştıkları okul sayısı, çalıştıkları okul türü, haftalık ders saati ve idari görev değişkenleri bakımından farklılık göstermediği ifade edilebilir. Adıgüzel (2010)'e göre de fen ve teknoloji öğretmenlerinin çalıştığı okul sayısı değişkeni için iş

tatmininin tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı ortaya konulmuştur. Mesleki kıdem ve yaş arttıkça çalışılan okul sayısı doğal olarak artacağı için bu değişkenler bakımından benzer sonuçların ortaya çıkmasının normal bir durum olduğu söylenebilir. Ancak Sarpkaya'nın (2000), öğretmenlerin iş doyumuyla ilgili yaptığı araştırmasında, okul değişkeninin iş doyumuna büyük etki sağladığı tespit edilmiştir. Öztürk ve Deniz (2008), tarafından araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin iş doyum değişkenlerinde; okul şartları, kurum türü, hizmet içi eğitimlere katılım sayısı, idari tutum, sosyal etkinliklere katılım, tükenmişlik düzeylerinde ise okul şartları, idari tutum, hizmet içi eğitimlere katılım sayısı değişkenlerinde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Görüleceği üzere, farklı branşlarda çalışan öğretmenlerle yapılan çalışma sonuçları arasında farklılıklar görülebilmektedir. Bu farklılıklar yorumlanırken, araştırmanın yapıldığı çalışma grubunun ve çalışılan okul özellikleri, branş farklılıkları gibi parametreler göz ardı edilmemelidir.

Araştırmada varılan sonuçlar doğrultusunda, bundan sonra yapılacak olan araştırmalar için araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

1. Ülkemizin eğitim politikalarına yön veren karar alıcı kurumların, öğretmenlerin iş doyum ve mesleki tükenmişlik noktasında yaşadıkları sorunlara eğilmediği takdirde, geniş bir kitle olan öğrenciler yani bir nesil olumsuz etkilenebilir ve bu durum yarınlarımızı da olumsuz etkileyebilir. Bu sebeple, öğretmenlerin tükenmişlik ve iş doyumları düzeylerinin mutlaka tespit edilip buna göre tedbirler alınmalıdır.

2. Yapılacak araştırmaların farklı zaman dilimlerinde gerçekleştirilmesi sağlanarak elde edilen verilerin boylamsal olarak karşılaştırılması sağlanabilir.

3. Yapılacak araştırmalarda bağımsız değişkenlerde değişiklik yapılabilir ya da *hizmet içi eğitim alma, araç sahibi olma, ailesinde öğretmen olma* gibi yeni bağımsız değişkenler eklenebilir.

4. Araştırma sonuçları ve alanyazın incelemesi sonucunda ortaya çıkan ve uyumsuz görünen; cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, medeni durum ve okul türü değişkenlerinin fizik öğretmenlerinin iş tatmini ve mesleki tükenmişlik düzeyleri üzerinde etkileriyle ilgili olarak daha geniş çalışma grupları üzerinde araştırmalar yapılması tavsiye edilebilir.

5. Araştırmanın çalışma grubu daha da genişletilmek suretiyle, çalışma yeniden tekrarlanabilir ve varılan sonuçlar karşılaştırılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Z. (2010). *İlköğretim okullarında çalışan fen ve teknoloji öğretmenlerinin iş tatmini. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ağan, F. (2002). *Özel okullarda, devlet okullarında ve dershanelerde çalışan lise öğretmenlerinin iş tatminlerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Amasralı, A. (2016). *Ortaokul ve lise matematik öğretmenlerinin örgütsel sinizm tutumları ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki: Amasya ili örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Arabacı, G. B. & Akar, H. (2010). Eğitim müfettişlerinin bazı sosyal demografik ve mesleki özelliklerine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 78–91.
- Ardıç, K. & Polatçı, S. (2008). Tükenmişlik sendromu: akademisyenler üzerinde bir uygulama (GOÜ Örneği). *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 69–96.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M.E. & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişliğin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Balay, R. (2003). *2000'li yıllarda sınıf yönetimi*. Ankara: Sandal.
- Baycan, A. (1985). *An analysis of several aspects of job satisfaction between different occupational groups. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Baysal, A. (1995). *Lise ve dengi okul öğretmenlerinde meslekte tükenmişliğe etki eden faktörler. Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Biber, E., Ersoy, A., Acet, M. & Küçük, V. (2010). Türk futbol antrenörlerinin tükenmişlik düzeylerinin değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12(2), 134–143.
- Bilgiç, R. (1998). The relationship between job satisfaction and personal characteristics of Turkish workers. *Journal of Psychology*, 132(5), 549-558.
- Brush, D.H., Moch, M.K., & Pooyan, A. (1987). Individual demographic difference and job satisfaction. *Journal of Occupational Behaviour*, 8(2), 139-155.
- Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. Baskı). Ankara: PegemA.
- Can, Y., Soyer, F. & Yılmaz, F. (2010). Hentbol hakemlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12(2), 113–119.
- Çalgan, Z., Yeğenoğlu, S. & Aslan, D. (2009). Eczacılar da mesleki bir sağlık sorunu: Tükenmişlik. *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 29(1), 61–74.
- Çokluk, Ö. (1999). *Zihinsel ve işitme engelliler okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerde tükenmişliğin kestirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Demir, E. (2001). *Sınıf öğretmenlerinin iş doyumunu etkileyen olası faktörler ve bu faktörler kapsamında sınıf öğretmenlerinin iş doyumunu düzeylerinin ölçülmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Diri, M.S. & Kıral, E. (2016). Ortaokul öğretmenlerinin iş doyumlarının mesleki tükenmişlik düzeylerine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 125-149.
- Düvenci, S. (2023). Sınıf öğretmenlerinin iş doyumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: dikili örneği. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 9(71): 3605-3611.
- Erbil, N. & Bostan, Ö. (2004). Ebe ve hemşirelerde iş doyumunu, benlik saygısı ve etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7(3), 56-66.
- Erdoğan, İ. (1996). *İşletme yönetiminde örgütsel yaklaşım* (1. Baskı). İstanbul: Beta.
- Erdoğan, İ. (1999). *İşletme yönetiminde örgütsel davranış*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Araştırma ve Yardım Vakfı, Yayın No: 5.
- Ergin, C. (1992). *VII. Ulusal psikoloji kongresi bilimsel çalışmaları*. Ankara: VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Düzenleme Kurulu ve Türk Psikologlar Derneği Yayını.
- Farber, A.B. (1984). Stress and burn out in suburb an teachers. *Journal of Educational Research*, 77, 325-331.
- Filiz, Z. (2014). Öğretmenlerin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 157-171.
- Gencer, A. (2002). *Öğretmenlerinin iş doyumunu ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Gençay, Ö. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 765-780.
- Gergin, B. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumunu düzeyleri (Çorum ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gezici, A. (2007). *Yöneticilerin liderlik stillerinin çalışanların iş tatmini üzerindeki etkileri: özel eğitim kurumlarında öğretimsel liderlik ve bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Güdük, M., Erol, İ., Yağcıbulut, Ö., Uğur, Z., Özvarış, İ.B. & Aslan, D. (2005). Ankara'da bir tıp fakültesinde okuyan son sınıf öğrencilerde tükenmişlik sendromu. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 14(8), 169-173.
- Günbayı, Ş. (1999). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumunu (Malatya ili örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gündüz, B. (2005). *İlköğretim öğretmenlerinde tükenmişlik*. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 152-166.
- Güner, A.R. (2007). *Sağlık hizmetlerinin örgütsel bağlılık, işe bağlılık ve iş tatmini arasındaki ilişkilerin modellenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Izgar, H. (2001). *Okul yöneticilerinde tükenmişlik* (1.Basım). Ankara: Nobel.

- İnandık, Z. (2010). *Müzik öğretmenlerinin iş doyumu düzeylerinin farklı demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İncir, G. (1990). *İş tatmini üzerine bir inceleme*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi.
- Karakelle, S. & Canpolat, S. (2008). Tükenmişlik düzeyi yüksek ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere yaklaşım biçimlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 106–120.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (21. Basım) Ankara: Nobel.
- Keser, A. (2006). *Çalışma yaşamında motivasyon*. İstanbul: Alfa Aktüel.
- Kılıç, E. (2008). *İş tatmini ve iş rotasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesine dair otomotiv sektöründe bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kırılmaz, A.Y., Çelen, Ü. & Sarp, N. (2001). İlköğretimde çalışan bir öğretmen grubunda tükenmişlik durumu araştırması. *İlköğretim-Online*, 2(1), 2–9.
- Kumaş, V. & Deniz, L. (2010). Öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32, 123 – 139.
- Maslach, C., & Jackson, S.E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2, 99-113.
- Okyay, N. (2009). *Emniyet teşkilatına bağlı okullardan mezun olup çevik kuvvet şube müdürlüğünde görev yapan polislerin psikolojik hizmet algıları, iş doyumu ve tükenmişlik düzeyinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ordu, A. (2016). Lise öğretmenlerinin iş doyumları ve bireysel performansları arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(36), 1-19.
- Oruç, S. (2007). *Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Adana ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özkalp, E. (2001). *Örgütsel davranış* (6. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Özkan, A. (2017). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin iş doyumu düzeyleri (Balıkesir ili Merkez ilçeler örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Öztürk, A. & Deniz, M.E. (2008). Okul öncesi öğretmenlerin duygusal zekâ yetenekleri, iş doyumları ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, *İlköğretim-Online*, 7(3), 578-599.
- Peker, R. (2002). Anaokulu, ilköğretim ve lise öğretmenlerinde mesleki tükenmişliğin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 319–331.
- Sarpkaya, R. (2000). Liselerde çalışan öğretmenlerin iş doyumu (Manisa ili örneği). *Amme İdare Dergisi*. 33(3), 111-124.
- Seçer, İ. (2011). *Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Sevimli, F. & İşcan, Ö.F. (2005). Bireysel ve iş ortamına ait etkenler açısından iş doyumunu, *Ege Akademik Bakış*, 5(1-2), 55-64.
- Şencan, D. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Tunç, S. (2019). *İş doyumunun yaşam memnuniyetine etkisi: öğretmenler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.